Bibliografia – podstawa merytoryczna opracowanych zaleceń żywieniowych

11.2026

I. Akty prawne, standardy żywienia szpitalnego i normy żywienia

1. Minister Zdrowia, *Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 12 grudnia 2025 r. w sprawie standardu organizacyjnego żywienia zbiorowego w podmiocie leczniczym wykonującym działalność leczniczą w rodzaju świadczenia szpitalne*, Dz.U. z 2025 r. poz. 1780.
2. Ministerstwo Zdrowia, *Standard żywienia – żywienie dla zdrowia*, Warszawa, 2025, wraz z załącznikami: „Kody i nomenklatura diet", „Diety dla osób dorosłych" oraz „Modyfikacje diet".
3. Rychlik, E., Stoś, K., Woźniak, A. i Mojska, H. (red.), *Normy żywienia dla populacji Polski*, Warszawa: Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego PZH – Państwowy Instytut Badawczy, 2024.
4. Narodowe Centrum Edukacji Żywieniowej, *Zalecenia zdrowego żywienia i materiały edukacyjne dotyczące dietoterapii*, Warszawa: Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego PZH – Państwowy Instytut Badawczy.

II. Żywienie kliniczne, niedożywienie, żywienie pooperacyjne i dieta bogatobiałkowa

5. Bischoff, S.C. i in., 'ESPEN guideline on home enteral nutrition', *Clinical Nutrition*, 39(1), 2020, s. 5–22.
6. Muscaritoli, M. i in., 'ESPEN practical guideline: Clinical Nutrition in cancer', *Clinical Nutrition*, 40(5), 2021, s. 2898–2913.
7. Volkert, D. i in., 'ESPEN practical guideline: Clinical nutrition and hydration in geriatrics', *Clinical Nutrition*, 41(4), 2022, s. 958–989.
8. Weimann, A. i in., 'ESPEN guideline on clinical nutrition in surgery – Update 2025', *Clinical Nutrition*, 53, 2025, s. 222–261.

III. Choroby przewodu pokarmowego i trzustki

9. Arvanitakis, M. i in., 'ESPEN practical guideline on clinical nutrition in acute and chronic pancreatitis', *Clinical Nutrition*, 43(2), 2024, s. 395–412.
10. Bischoff, S.C. i in., 'ESPEN guideline on Clinical Nutrition in inflammatory bowel disease', *Clinical Nutrition*, 42(3), 2023, s. 352–379.
11. Hashash, J.G., Elkins, J., Lewis, J.D. i Binion, D.G., 'AGA Clinical Practice Update on Diet and Nutritional Therapies in Patients With Inflammatory Bowel Disease: Expert Review', *Gastroenterology*, 166(3), 2024, s. 521–532.
12. Narodowe Centrum Edukacji Żywieniowej, *Materiały edukacyjne dotyczące żywienia w chorobach układu pokarmowego*, Warszawa: NIZP PZH – PIB.

IV. Choroby nerek i ograniczenie podaży białka

13. Kidney Disease: Improving Global Outcomes (KDIGO) CKD Work Group, 'KDIGO 2024 Clinical Practice Guideline for the Evaluation and Management of Chronic Kidney Disease', *Kidney International*, 105(4S), 2024, s. S117–S314.
14. Sabatino, A. i in., 'ESPEN practical guideline on clinical nutrition in hospitalized patients with acute or chronic kidney disease', *Clinical Nutrition*, 43(9), 2024, s. 2238–2254.

V. Nadciśnienie tętnicze i dieta ubogosodowa

15. McEvoy, J.W. i in., '2024 ESC Guidelines for the management of elevated blood pressure and hypertension', *European Heart Journal*, 45(38), 2024, s. 3912–4018.
16. Narodowe Centrum Edukacji Żywieniowej, *Materiały edukacyjne dotyczące nadciśnienia tętniczego i diety DASH*, Warszawa: NIZP PZH – PIB.

VI. Cukrzyca typu 2 i dieta z ograniczeniem łatwo przyswajalnych węglowodanów

17. American Diabetes Association Professional Practice Committee, *Standards of Care in Diabetes—2026*, 'Diabetes Care', 49(Supplement 1), 2026.
18. Polskie Towarzystwo Diabetologiczne, *Zalecenia kliniczne dotyczące postępowania u osób z cukrzycą – 2026. Stanowisko Polskiego Towarzystwa Diabetologicznego*, 2026.
19. Narodowe Centrum Edukacji Żywieniowej, *Materiały edukacyjne dotyczące żywienia w cukrzycy typu 2*, Warszawa: NIZP PZH – PIB.

VII. Żywienie w chorobach wątroby

20. Plauth, M. i in., 'ESPEN guideline on clinical nutrition in liver disease', *Clinical Nutrition*, 38(2), 2019, s. 485–521.

VIII. Źródła uzupełniające do diety ubogoenergetycznej i modyfikacji żywienia

21. European Society for Clinical Nutrition and Metabolism (ESPEN), *ESPEN Guidelines and Consensus Papers*.
22. Narodowe Centrum Edukacji Żywieniowej, *Materiały edukacyjne dotyczące nadwagi, otyłości i redukcji masy ciała*, Warszawa: NIZP PZH – PIB.
23. International Dysphagia Diet Standardisation Initiative (IDDSI), *IDDSI Framework: Food and Drink Texture Descriptors*.